

Οι συμφορές του δανεισμού

(Περὶ τοῦ μὴ δεῖν δανείζεσθαι)

Μετάφραση-Σχόλια:
Πολυξένη ΠΑΠΑΠΑΝΟΥ

ISBN: 978-960-504-011-6

Σελ. 56, τιμή: € 7,50

Σχήμα: 12x20εκ.

Σειρά: Φιλοσοφία
Σχέδιο εξωφύλλου: Paolo Ghezzi
(περιέχει το αρχαίο κείμενο)

2η έκδοση: Οκτώβριος 2011

1η έκδοση: Σεπτέμβριος 2011

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ

Οι συμφορές του δανεισμού

(Περὶ τοῦ μὴ δεῖν δανείζεσθαι)

Μετάφραση-Σχόλια
ΠΟΛΥΞΕΝΗ ΠΑΠΑΠΑΝΟΥ

Νεφέλη

Οι *Συμφορές του δανεισμού* (Περὶ τοῦ μὴ δεῖν δανείζεσθαι) ανήκουν στα Ἠθικὰ του Πλούταρχου. Η ιδιαίτερη ζέση με την οποία ο, συνήθως ήπιος και χαμηλών τόνων, συγγραφέας τους επιδίδεται στην κατακεραύνωση του φαινομένου του αλόγιστου δανεισμού (από την πλευρά των οφειλετών), καθώς και της απληστίας και της βαναυσότητας των πιστωτών, στρέφοντας εναντίον τους όλο το ρητορικό του οπλοστάσιο, οδήγησε αρχικά τους μελετητές στο να αμφισβητήσουν την πατρότητα του κειμένου και στη συνέχεια στο να το θεωρήσουν νεανική ρητορική άσκηση, εκλαμβάνοντας τη φλόγα του ως *juvenilis ardor*.

Η νεότερη έρευνα ωστόσο έχει καταδείξει πλέον ότι πρόκειται για έργο της ώριμης περιόδου του Πλούταρχου, και συγκεκριμένα για ομιλία γραμμένη το νωρίτερο το 92 μ.Χ., αν όχι πολύ αργότερα. Πιθανότατα εκφωνήθηκε στην Αθήνα, που, όπως και άλλες ελληνικές πόλεις, μαστιζόταν από τις συνέπειες της υπερχρέωσης σε εγχώριους, αλλά κυρίως ξένους, ως επί το πλείστον Ιταλούς, πιστωτές και στους αντιπροσώπους τους. Ο Πλούταρχος, με μεγάλη ευαισθησία, φωτίζει ένα σοβαρότατο και πολυδιάστατο πρόβλημα της εποχής του. Συγχρόνως κατορθώνει, χάρη στην αμεσότητα, την ψυχολογική οξυδέρκεια, το (ενίοτε μαύρο) χιούμορ και το πάθος του, να μην αφήσει αδιάφορο ούτε τον αναγνώστη των δικών μας ημερών – κάθε άλλο.

Ο **Πλούταρχος** (περ. 45 - περ. 120 μ.Χ.) καταγόταν από εύπορη αριστοκρατική οικογένεια της Χαιρώνειας της Βοιωτίας, όπου γεννήθηκε και έζησε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του. Φοίτησε στην Ακαδημία της Αθήνας και ταξίδεψε στην Ελλάδα, στην Αλεξάνδρεια, στη Μικρά Ασία και την Ιταλία. Επισκέφθηκε τουλάχιστον δύο φορές τη Ρώμη, όπου συνδέθηκε με κύκλους του αυτοκρατορικού περιβάλλοντος. Έχαιρε μεγάλου σεβασμού και τιμήθηκε με διάφορα δημόσια αξιώματα. Επί «πολλὰς πυθιάδας», τουλάχιστον είκοσι χρόνια, διετέλεσε πρωθιερέας του μαντείου των Δελφών.

Έμεινε γνωστός ως ο μεγάλος βιογράφος της αρχαιότητας, χάρη στους πενήντα (από τους οποίους σώζονται οι 48) *Βίους Παράλληλους* επιφανών Ελλήνων και Ρω-

μαίων. Το έργο του περιλαμβάνει επιπλέον περίπου διακόσια (σώζονται 78) κείμενα ποικίλης θεματολογίας, δοκίμια, ομιλίες και διαλόγους, στο σύνολο των οποίων δόθηκε, όχι απολύτως εύστοχα, ο τίτλος *Ἠθικά*.

Η επίδραση που άσκησε το έργο του Πλούταρχου ήταν τεράστια. Έχει γραφτεί ότι μέσα από αυτό έχουμε όλοι οι μεταγενέστεροι γνωρίσει την ελληνική και τη ρωμαϊκή αρχαιότητα. Ειδικά μεταξύ του 16ου και του 18ου αιώνα η διάδοσή του στους μορφωμένους ευρωπαϊκούς κύκλους δεν απείχε εκείνης της Βίβλου. Στους θαυμαστές του και σ' εκείνους που άντλησαν από αυτό κατά τους τελευταίους αιώνες συγκαταλέγονται, ενδεικτικά, ο Έρασμος, που μετέφρασε στα λατινικά και αφιέρωσε στον Ερρίκο Η' το *Πῶς ἄν τις διακρίνοιε τὸν κόλακα τοῦ φίλου*· ο Μονταίν, που εμπνεύστηκε τις *Δοκίμες* του από τα *Ἠθικά*· ο Σαίξπηρ, που βάσισε στους *Βίους* τις ρωμαϊκές τραγωδίες του· ο Ρουσσώ και ο Γκαίτε, που κατέτασαν τον Πλούταρχο στους αγαπημένους τους συγγραφείς· ο Μπετόβεν, που τον εκτιμούσε όσο και τον Όμηρο και αναζήτησε στο έργο του στήριγμα όταν έχανε την ακοή του· ο Έμερσον και οι υπερβατιστές· ο Καβάφης, στο *Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον*, στους *Αλεξανδρινούς βασιλείς* κ.α., ενώ οι *Παράλληλοι Βίοι* ήταν το αγαπημένο ανάγνωσμα του Ναπολέοντα.

Η μελέτη του Πλούταρχου εγκαταλείφθηκε κατά τον 19ο αιώνα, κυρίως επειδή το έργο του αποδεικνυόταν αναξιόπιστο για την ιστορική ανασύνθεση του ελληνορωμαϊκού παρελθόντος. Εντούτοις ο ίδιος δεν ενδιαφερόταν τόσο για την ιστορική ακρίβεια, όσο για το χαρακτήρα και την ψυχολογία των ηρώων του, καθώς και για την ηθική διάσταση των πράξεών τους. Κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 20ού αιώνα το ενδιαφέρον για το έργο του Πλούταρχου ως έναν βαθμό αναζωπυρώθηκε, ωστόσο περιορίστηκε κυρίως στην ακαδημαϊκή κοινότητα.